

SECTORUL VITIVINICOL DIN REPUBLICA MOLDOVA: EVOLUȚIA ȘI SUBVENȚIONAREA ACESTUI SECTOR

Elaborat în cadrul Programului de Stat „Elaborarea instrumentelor economice noi de evaluare și stimulare a competitivității agriculturii Republicii Moldova pentru anii 2020 - 2023” (cifrul - 20.80009.0807.16)

*IAȚIȘIN Tatina, drd.,
cercetător științific, INCE*

Agricultura joacă un rol important în majoritatea țărilor lumii, deoarece acest sector este responsabil de siguranța și securitatea alimentară a populației. Contribuția agriculturii la PIB în Republica Moldova în ultimii 6 ani a constituit circa 12%. Sectorul vitivinicol fiind unul din motoarele economiei naționale, în anul 2018, aceasta reprezintă 14% din valoarea creată de industria agroalimentară, asigurând 6% din exportul total și 2% din PIB-ul Republicii Moldova.

În anul 2018, valoarea exportului de vinuri moldovenești a atins cifra de 2.886 mlrd. lei, înregistrând o creștere cu 11% față de media anilor 2015-2017. Sectorul vitivinicol, în anul 2018, a înregistrat o recoltă record de struguri, astfel țara noastră s-a clasat în TOP-20 producători mondiali, totodată au fost înregistrate și creșteri ale suprafețelor de viță-de-vie pentru producerea vinurilor cu Indicație Geografică Protejată (IGP) și Denumirea de Origine Protejată (DOP). Suprafața podgoriilor plantate cu soiuri tehnice cu IGP a crescut cu 22%, ajungând la 9200 ha, iar numărul vinificatorilor care produc vinuri cu IGP a crescut până la 71 sau cu 15%, cei mai mulți fiind înregistrați în Regiunea IGP „Valul lui Traian”(35%). La nivel mondial, țara noastră are cea mai mare densitate a viilor, iar la nivel european, ea se află pe locul al doilea după suprafața plantațiilor viticole. Vița-de-vie ocupă circa 4% din suprafața totală a țărilor sau 7% din pământurile agricole.

Arealul viticol al Republicii Moldova este alcătuit din 4 regiuni vitivinicole cu IGP, recunoscute (înregistrate) la nivelul UE, precum: regiunea IGP „Codru”, situată în centrul țării, recunoscută prin producerea vinurilor albe, regiunea IGP „Tefan Vod”, amplasată în sud-estul țării, este cunoscută pentru vinurile sale roșii – de soiuri de cupaj, regiunea IGP „Valul lui Traian”, situată în sud-vestul țării, cunoscută prin producerea vinurilor licoroase și a vinurilor roșii de calitate superioară și regiunea IGP „Divin”, cunoscută prin producerea rachiuilor distilate de vin, maturate în butoiuri de stejar.

Suprafața podgoriilor din țara noastră scade de la un an la altul, iar o bună parte dintre plantații se află în paragină. Conform datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2018 erau plantate 133 de mii de hectare de viță de vie, dintre care pe rod erau 127 mii ha. Datele statistice arată că, în următoarele patru ani, podgoriile din țara noastră se întindeau pe o suprafață de 135 de mii de hectare, iar în 2012, erau plantate puțin peste 140 de mii de hectare de viță de vie.

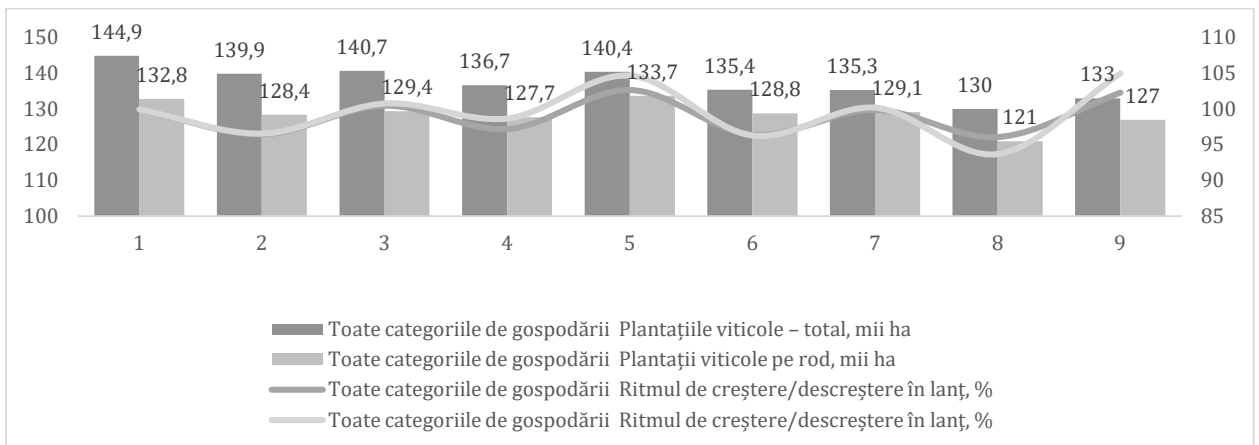

Fig. 1 Dinamica suprafețelor plantațiilor viticole în Republica Moldova (Gospodăriile de toate categoriile), mii ha

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistic .

Conform cercetărilor și analizelor efectuate a unor indicatori de apreciere a creșterii economice a sectorului viticol, putem menționa că sectorul viticol în medie în dinamic în perioada anilor 2010-2018, a înregistrat o creștere de 0,5% a ponderii plantațiilor viticole pe rod în suma totală a plantațiilor viticole, variația ponderii plantațiilor viticole pe rod în suma totală a plantațiilor viticole nu este esențială, iar nivelul acestora constituie în limita 92%-95%.

În anii 2017-2018 au fost înregistrate cele mai înalte rezultate în ceea ce privește cantitatea de struguri totală. În anul 2018 producția totală de struguri a constituit 730,2 mii tone, fiind în creștere cu 8,2% față de a. 2017, iar recolta medie la ha de asemenea a înregistrat o creștere de 4,6% față de anul 2017 (figura 2.).

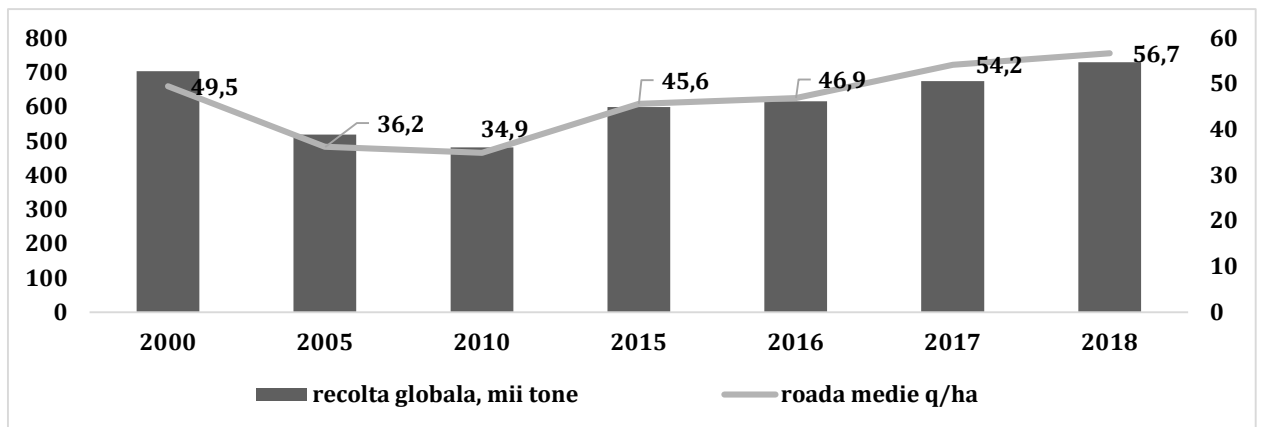

Fig. 2 Evoluția recoltei globale și recoltei medii de struguri de pe plantațiile (Gospodăriile de toate categoriile)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistic .

Analizând datele în dinamic observăm că cantitatea totală de struguri obținută în medie anual s-a majorat cu 6%. În anul 2018 plantațiile viticole totale au constituit 137 mii ha, inclusiv 127 mii ha plantații pe rod, din care 17 mii ha plantații pe rod pentru struguri de masă. În pofida diminuării suprafețelor, cantitățile de struguri obținute de pe plantațiile pe rod au fost cele mai înalte – 54,2 q/ha și 56,7 q/ha.

Sectorul vitivinicol din Republica Moldova este cel mai mare generator de locuri de muncă în mediul rural, unde, 27,5 % din populație sunt angajați în agricultură. Cei mai mulți oameni, care lucrează în agricultură sunt lucrători pe cont propriu. Comparativ cu alte culturi agricole, cultura

vi ei de vie necesită mai mult for de muncă (aproximativ 100 zile muncă /ha). În plus în sectorul pepinieristic, prelucrarea strugurilor și îmbutelierea strugurilor necesită ele for de muncă. În agricultură se practică trei moduri de utilizare a for ei de muncă :

1. folosirea for ei de muncă din familie;
2. schimbul de muncă între rude, prieteni sau vecini;
3. angajarea lucrătorilor sezonieri sau permanenți.

Cu toate că sectorul vitivinicol înregistrează multiple greutăți cu care se confruntă precum: cataclismele climatice, starea agrotehnică și fitotehnică scăzută, criza monetară-financiară etc., totuși în ultimii ani sectorul înregistrează o tendință ascendentă.

Dezvoltarea sectorului agricol impulsionează creșterea economică, mai ales în localitățile rurale, și sporește bunăstarea populației. Pentru atingerea acestui scop, este necesar de implementat tehnologii noi, inovații, mecanisme și practici internaționale. Principala problemă constă în lipsa potențialului economic, în necunoaștere și în indiferența populației de a face investiții în sectorul agricol. Unul din cele mai importante mecanisme prin care statul poate promova reformele în acest sector, este subvenționarea agriculturii.

Subvenționarea reprezintă un ajutor financiar nerambursabil acordat producătorilor agricoli de către stat, ce se efectuează în baza *Legii nr. 276 cu privire la principiile de subvenționare a producătorilor agricoli, ajustarea acestuia la bunele practici europene*, cu scopul de a încuraja și stimula dezvoltarea sectorului agroindustrial (Raport AIPA 2018). Modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli este reglementat de Regulament, ce a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 455/2017. Administrarea mijloacelor fondului de subvenționare este efectuată de către Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură. Conform Hotărârii cu privire la modul de repartizare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural (FNDAMR), programul de subvenționare se bazează pe trei priorități, care sunt compuse, la rândul lor, din măsuri și submăsuri. În perioada anilor 2013-2018, au fost depuse peste 2000 de dosare pentru submăsura 1.2. „Stimularea investițiilor pentru înființarea, modernizarea și defrișarea plantațiilor viticole”, cu o valoare totală de circa 319,9 mil. lei. Pentru înființarea plantațiilor viticole, în perioada aa.2012-2018, au fost alocate subvenții în sumă de 195,57 mil. lei care au dus la plantarea 6366,3 ha de viș de vie. Suma investițiilor pentru înființarea plantațiilor viticole este instabilă, dacă în anul 2012, suma subvențiilor a constituit 43,62 mil. lei iar în anul 2018 suma subvențiilor a constituit 37,1 mil. lei ceea ce este cu 6,52 mil. lei mai puțin. Însă, suprafața înființată este în creștere de la 1007 ha de viș de vie (a. 2012) la 1067 ha în a. 2018. De menționat, că au fost subvenționate doar plantațiile viticole ce sunt înregistrate în Registrul vitivinicol.

În anul 2018, pentru subvenționarea plantării viței de vie, au fost depuse 289 dosare, iar suma subvențiilor solicitată, a constituit 40,99 mil. lei fiind autorizat spre plată doar 37,1 mil. lei. Astfel, au fost plantate 1067 ha de viș de vie, dintre care 667 ha de plantații cu soiuri de masă și 390 ha cu soiuri pentru vin. Comparativ cu anul 2017 atât suma solicitată a subvențiilor cât și suprafața înființată de viș de vie a fost în creștere (figura 1). Pentru defrișarea plantațiilor viticole, în anul 2018, suma subvențiilor a constituit 46,06 mil. lei, ce au dus la defrișarea a 4606 ha.

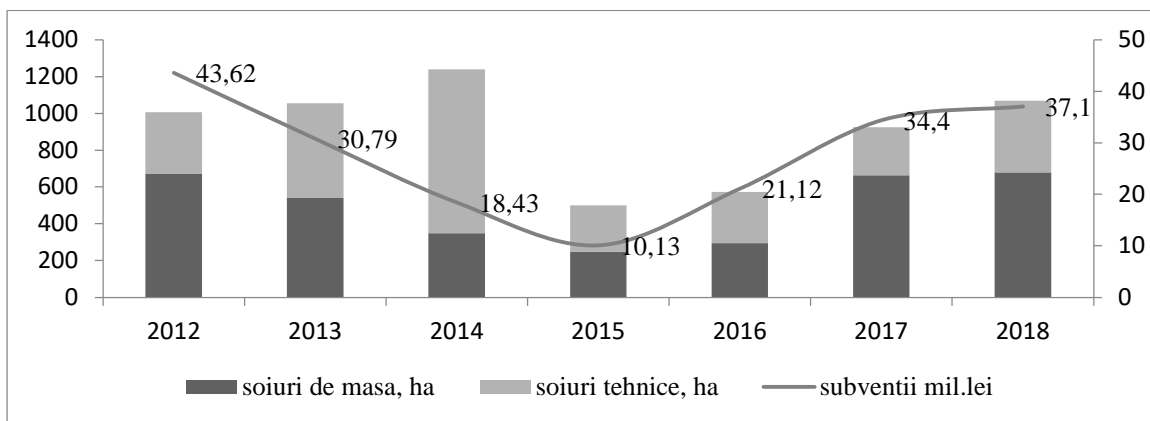

Figura 3. Înființarea plantațiilor viticole și subvențiile alocate în perioada aa.2012-2018
Sursa:

<http://madr.gov.md/sites/default/files/Documente%20atasate%20Advance%20Pagines/Raport%20%20FNDAMR%202017-2019-AIPA.pdf>

Pentru acest sector sunt subvenționate și echipamentele antiplăoie care se subvenționează cu 40% din valoarea echipamentului dar nu mai mult de 200 mii lei/ha, antiingheț și antigrindină, suma subvențiilor pentru echipamentul antigrindină constituie 50% din valoarea echipamentului, dar nu mai mult de 100 mii lei/ha.

Pe parcursul implementării Programului de restabilire și dezvoltare a viticulturii și vinificației pentru anii 2002-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1313 din 24 octombrie 2002, s-au înregistrat tendințe pozitive de dezvoltare a pepinieritului viticol, viticulturii și vinificației. În timpul programului, a fost creat prin Legea nr.262, din anul 2014, Oficiul Național al Viei și Vinului (ONVV), instituție publică bazată pe parteneriat public-privat, ce este responsabil de implementarea politicilor statului în domeniul vitivinicol și gestionarea Fondului Viei și Vinului (FVV). contribuția statului pentru Fondul Național al Viei și Vinului (FNVV), în anul 2018, a constituit 28,8 mil. lei din valoarea totală de 900 mil. lei a FNDAMR. Bugetul FVV, este format din 50% contribuțiile producătorilor vitivinicoli și 50% mijloace alocate din bugetul de stat, în mărime de echivalent al contribuțiilor sectorului privat, ca alocații acordate prin Legea bugetului din FNDAMR și din alte venituri (Raport. ONVV & MADRM, 2019). Din FVV, cele mai multe mijloace bănești în anul 2018, au fost îndreptate spre promovarea exportului, cercetarea și analiza piețelor de desfacere circa 46,8 mil lei, dintre care au fost valorificate doar 30,68 mil. lei. La polul opus se află măsura privind gestionarea producerii vinurilor cu IGP și DOP și cu brand de țară, elaborarea și implementarea programelor de asigurare a conformității și calității produselor vitivinicole, efectuarea analizelor sectoriale unde au fost planificate circa 1,12 mil. lei doar sau realizat 0,49 mil. lei.

Programul de restructurare a sectorului vitivinicol „Filierea Vinului”, a fost una dintre cele mai importante măsuri de modernizare a sectorului vitivinicol, volumul investițiilor a constituit 75 mil euro, din partea Băncii Europene de Investiții (BEI), perioada de implementare a fost 2011-2017. Prin intermediul acestui program, pe parcursul perioadei de implementare, pentru dezvoltarea întregului lanț valoric a industriei vitivinicole, investițiile totale au constituit circa 102 mil. euro, din care 45,7 mil. euro sunt din sursele financiare ale BEI, ce au fost îndreptate spre finanțarea a 75 de proiecte (Brumarel, Iu., 2017). Scopul Programului a fost redresarea sectorului vitivinicol și promovarea producerii vinului cu (DOP) și (IGP), precum și promovarea produselor pe piețele externe, diversificarea piețelor de desfacere ale țării; restructurarea sectorului vitivinicol și a industriilor conexe; îmbunătățirea calității și consistenței vinului produs în Moldova (Raport MADRM Filiera vinului, 2018).

Pe parcursul perioadei de implementare au beneficiat de mijloace bănești circa 55 de vinării, valoarea totală a investițiilor a constituit 56,3 mil. euro, ce au investit în modernizarea proceselor tehnologice de procesare a strugurilor și producerea vinului conform standardelor UE.

De asemenea au fost efectuate investiții de peste 23,6 mil. euro în dezvoltarea agro-turismului vitivinicol de către 13 companii, iar pentru modernizarea și tehnologizarea industriei de suport a sectorului vitivinicol, 8 companii au realizat investiții în valoare totală de 24,6 mil. euro (Brumarel, 2017).

CONCLUZII:

Sectorul vitivinicol se află într-o tendință ascendentă în ultimii ani, și pentru a asigura o dezvoltare durabilă a acestui sector, statul întreprinde măsuri de susținere și modernizare atât a producătorilor de struguri cât și a vinificatorilor. Se observă o tendință sporită a companiilor vitivinicole de a produce vinuri de o calitate înaltă, a vinurilor cu indicație geografică, ce sunt solicitate pe piața UE. Întreprinderile vinicole se bazează, în general, pe materia primă autohtonă, ceea ce constituie un avantaj în menținerea unui control mai strict și adecvat asupra calității producției finite.

Una din principalele măsuri ale statului privind susținerea producătorilor din sectorul vitivinicol este subvenționarea proiectelor. Anual sunt perfecționate direcțiile și mecanismul de subvenționare, fiind acordate subvenții atât pentru înființarea noi plantații de viș de vie cât și pentru defrierea lor, pentru dotarea cu tehnică viticolă, cu sisteme moderne de suporturi, sisteme de irigare prin picurare și sisteme antigrindină, dezvoltarea infrastructurii de post recoltare a strugurilor de masă și rețehnologizarea întreprinderilor vinicole după cele mai înalte standarde europene, pentru a îmbunătăți calitatea vinului și a promova producția de vin sub un brand comun de țară.

BIBLIOGRAFIE

1. Brumarel, Iu., (2017) Notă informativă privind implementarea Programului de Restructurare a Sectorului Vitivinicol "Filiera Vinului" la situația din 31.12.2017. Guvernul Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și a Mediului Disponibil: <http://www.madrm.gov.md/ro/content/rapoarte>
2. Cojocari, N., Barbacaru, Z. (2013) Dezvoltarea și evoluția sectorului viti-vinicol al Republicii Moldova. În: Economic growth in conditions of globalization= Creșterea economică în condițiile globalizării: intern. Scientific and practical conf., 8-th ed., oct. 17-18, 2013. Chișinău: ASEM, 2013, vol. 1, pp. 416-424. ISBN 978-9975-4185-1-5
3. Colesnicova, T.; Iacșin, T. (2014). Tendințele în dezvoltarea turismului viti-vinicol în Republica Moldova. Monografie. Institutul Național de Cercetări Economice, Academia de Științe a Moldovei. – Chișinău: INCE, 2014 -177pag. ISBN 978-9975-3032-2-4
4. Nicolaescu, Gh., Cazac, F. (2012). Producerea strugurilor de masă. soiuri cu bobul roșu și negru (ghid practic). Chișinău: Tipogr. „Elan Poligraf”. 248 p. ISBN 978-9975-66-301-4.
5. Timofti, E.; Iacșin, T. Cereteu, R. (2019). Analiza nivelului de dezvoltare și creșterea economică a sectorului vitivinicol din Republica Moldova. Publicat în Conferința internațională științifico-practică „Creșterea economică în condițiile globalizării: bunăstare și incluziune socială”, ediția a XIV-a. Chișinău: INCE, 2019, pag. 252. ISBN 978-9975-3305-4-1.
6. Tabuncic, M. (2019). Scăderea și creșterea demnității – Sectorul vitivinicol din Moldova renăscute. Profit _12_2019 (275), decembrie 2019. Disponibil: http://www.profit.md/articles-ro/number_10_2017/551124/
7. ***Raportul Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova Programului de Restructurare a sectorului vitivinicol "Filiera vinului". Chișinău, 2018. Disponibil: <http://www.winemoldova.md/files/raport/Filiera%20du%20Vin%20project%20Annual%20Activity%20Report%20202017.pdf>

8. Raport Privind utilizarea mijloacelor financiare ale fondul viei i vinului
<http://madrn.gov.md/sites/default/files/Documente%20atasate%20Advance%20Pagines/Raport%20FVV-2017-2019-ONVV-MADRM.pdf>
9. ***Raport privind activitatea IP AIPA
<http://www.aipa.gov.md/sites/default/files/Raport%20activitate%20AIPA%202018%20.pdf>
10. ***Hot rrea Guvernului nr. 418 din 9 iulie 2009 cu privire la aprobarea Regulamentului privind producerea, certificarea, controlul i comercializarea materialului de nmul ire i s ditor viticol. Publicat n Monitorul Oficial Nr. 112-114 art. 480, din 17.07.2009
11. ***Hot rrea Guvernului nr.455 din 21.06.2017 cu privire la modul de repartizare a mijloacelor Fondului Na ional de Dezvoltare a Agriculturii i Mediului Rural. Publicat n Monitorul Oficial nr.201-213/537din 23.06.2017
12. ***Hot rrea Guvernului nr. 381 din 29-12-2005 de aprobare a Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subven ionarea produc torilor agricoli Publicat n Monitorul Oficial Nr. 16-19 art. 76 din 27-01-2006.
13. ***Hot rrea Guvernului Nr. 1313 din 07.10.2002 cu privire la aprobarea Programului de restabilire i dezvoltare a viticulturii i vinifica iei n anii 2002-2020. Publicat : n Monitorul Oficial Nr. 142, art.1448 din 17.10.2002
14. ***Legii nr. 276 din 16.12.2016 cu privire la principiile de subven ionare n dezvoltarea agriculturii i mediului rural Publicat n n Monitorul Oficial Nr. 67-71, art. 93 din 03.03.2017
15. ***<http://statbank.statistica.md/>